

Økonomi og retssikkerhed i kommunerne: Kan budgetoverholdelse forklare fejl i afgørelser på social- og beskæftigelsesområdet?

Temanummer: Ret og rimelighed i kommunal sagsbehandling

Kommunerne spiller en central rolle i implementeringen af velfærdsstaten og skal balancere flere potentielt modsatrettede hensyn, herunder økonomi og retssikkerhed. Denne artikel undersøger, om økonomiske faktorer, særligt budgetoverholdelse, bidrager til at forklare de markante forskelle mellem kommunerne – og over tid – i Ankestyrelsens omgørelsesprocenter for afgørelser på social- og beskæftigelsesområdet. Ved at analysere sammenhængen mellem budgetoverholdelse og omgørelsesprocenter i Ankestyrelsen fra 2014-2022 viser vi, at kommuner, der

har overskredet budgettet ét år, har højere omgørelsesprocenter året efter. Resultaterne indikerer, at de stærke incitamenter til budgetoverholdelse, som den statslige økonomiske styring af kommunerne skaber, kan have utilsigtede konsekvenser for borgernes retssikkerhed og adgang til velfærd. Analysen rejser spørgsmålet om, hvorvidt statens økonomiske styringen af kommunerne balancerer hensynet til retssikkerhed og kontrollen med den kommunale økonomi på en hensigtsmæssig måde.

Sammenhæng mellem budgetoverholdelse og fejl i kommunernes sagsbehandling?

Kommunerne spiller en afgørende rolle i forvaltningen af den danske velfærdsstat. Med ansvar for omtrent halvdelen af de samlede offentlige udgifter er kommunerne de centrale aktører i implementeringen af borgernes velfærd (Danmarks Statistik, OFF26). Kommunernes opgaver er både mangeartede og komplekse. Ud over at levere konkrete velfærdsydelser skal de navigere mellem politiske prioriteringer, juridiske forpligtelser, økonomiske hensyn og forskelligartede borgerbehov. Deres rolle som både myndighed og serviceleverandør betyder, at kommunerne ofte må jonglere med modsatrettede interesser. I denne artikel har vi særligt fokus på, hvorvidt den statslige styring af kommunernes økonomi kan have utilsigtede effekter på den kommunale sagsbehandling og omfanget af fejl på social- og beskæftigelsesområdet.

Der har igennem en længere årrække været særligt fokus på, hvad der ligger til grund for den tilsyneladende høje andel fejl, som Ankestyrelsen finder i kommunale social- og beskæftigelsessager (se Ankestyrelsens talportal). Fejlene anskues af mange, som en udfordring af borgernes retssikkerhed, og det har udløst kritik af kommunernes håndtering (se f.eks. Møller, 2020; Justitia, 2020; Rigsrevisionen, 2022). Det er ikke kun de høje omgørelsesprocenter, der har vakt kritik, men også de markante forskelle mellem kommuner og lovgivninger, som fremgår af Ankestyrelsens opgørelser. Ankestyrelsen fungerer som klageinstans for borgerne, når de er uenige i kommunale afgørelser inden for social- og beskæftigelsesområdet. Omgørelsesprocenten er andelen

CARINA SAXLUND BISCHOFF

Ph.d., lektor, Institut for
Samfundsvidenskab og
Erhverv, Roskilde Universitet,
carinasb@ruc.dk

BJARKE LUND-SØRENSEN

Ph.d., post doc, Institut for
Samfundsvidenskab og
Erhverv, Roskilde Universitet,
blunds@ruc.dk.

af klagesager, hvor kommunens afgørelse enten ændres eller hjemsendes til kommunen til videre behandling.

Den gennemsnitlige omgørelsesprocent har gennem længere tid ligget omkring 30 procent, men der er store forskelle både mellem lovgivningsområder og mellem kommuner. For eksempel blev halvdelen af alle klagesager om børnehandicap i 2022 omgjort, mens omgørelsesprocenten på voksenhandicapområdet samme år lå på 37 procent. Hvis sårbare borgere med større behov for hjælp er mindre tilbøjelige til at klage over afgørelser (f.eks. Warming og Falster, 2019; Eirikson og Kristensen, 2022: 12-4; IMR, 2017), så betyder det også, at deres sandsynlighed for at få indfriet deres rettigheder er væsentligt lavere. Det kan have stor betydning for ulighed i adgangen til velfærd. Forskellene mellem enkelte kommuner er også markante. Mens nogle kommuner i visse år har haft omgørelsesprocenter omkring 20 procent, har andre kommuner haft andele op mod 60 procent. Dette skaber bekymring for, om borgernes retssikkerhed afhænger af deres bopæl, og om der eksisterer systematiske forskelle i kommunernes forvaltning på social- og beskæftigelsesområdet.

I 2022, opfordrede Rigsrevisorerne direkte Folketinget til at "overveje, om der er strukturelle problemer bag de åbenbart tilbagevendende problemer" (Rigsrevisionen, 2022). Det gjorde de på baggrund af analyser af problemernes omfang på handicapområdet, og at disse består "trods mange års indsats for at rette op". Løsninger skal naturligvis passe til problemerne, og måske skyldes problemernes vedholdende karakter, at der er problemer i de rammer, kommunerne agerer indenfor. Med andre ord: Er der systematiske faktorer i spil, som bedre arbejdsprocesser og vejledninger, efteruddannelse af sagsbehandlere eller andet ikke kan trumfe?

Siden kommunalreformen i 2007 er statens styring af kommunernes økonomi blevet markant strammere. Særligt indførelsen af den skærpede sanktionslovgivning i 2011 og budgetloven i 2014 har haft en betydelig indvirkning. Før disse reformer overskred kommunerne ofte deres servicebudgetter, men truslen om omfattende økonomiske sanktioner har siden sikret, at kommunerne samlet set ikke har overskredet budgetterne ét eneste år. Mens dette har bidraget til at stabilisere de offentlige finanser, rejser det samtidig spørgsmål om, hvorvidt de strammere krav til overholdelse af budgetterne kan påvirke kvaliteten af sagsbehandlingen og omfanget af fejl i afgørelser på social- og beskæftigelsesområdet.

Flere borgerorganisationer peger på, at styringen af den kommunale økonomi kan være en vigtig faktor. Interesseorganisationen "En million stemmer" mener, at der opstår interessekonflikter, hvor "økonomiske hensyn kommer forud for menneskets behov og faglighed" (EnMillionStemmer, 2021: 9). På tilsvarende vis understreger Danske Handicaporganisationer behovet for at " mindske kommunernes økonomiske incitament til grænsesøgende afgørelser" (DH, 2022: 11). Den samme formodning om, at økonomiske hensyn har indflydelse på omgørelsesprocenten i praksis, kan man også findes i un-

dersøgelser blandt fagpersoner, herunder borgerrådgivere, socialrådgivere og kommunale chefer indenfor området (Ankestyrelsen, 2024; Fredriksen, 2024; Justitia, 2020; Bjørn, 2020).

På trods af omfattende forskning i offentlig forvaltning og implementering af velfærdsydelser ved vi dog relativt lidt om, hvad der forklarer fejl i kommunernes sagsbehandling. I denne artikel undersøger vi, hvad der ligger til grund for *forskelle* i de kommunale omgørelsesprocenter mellem kommunerne, og indenfor de enkelte kommuner over tid. Vi har særligt fokus på, om der er sammenhæng mellem budgetoverholdelse og omgørelsesprocenten. Vi undersøger således, om den statslige styring af kommunernes økonomi kan have utilsigtede konsekvenser for borgernes retssikkerhed og deres adgang til velfærd på social- og beskæftigelsesområdet. Vi ser på omgørelsesprocenten i perioden 2014-2022 for alle sager på social- og beskæftigelsesområdet, som dækker sager vedrørende serviceloven, aktivloven, sygedagpengeloven, loven om aktiv beskæftigelsesindsats, lov om social pension m.fl. (se Ankestyrelsens talportal).

I denne artikel undersøger vi, hvad der ligger til grund for *forskelle* i de kommunale omgørelsesprocenter mellem kommunerne, og indenfor de enkelte kommuner over tid. Vi har særligt fokus på, om der er sammenhæng mellem budgetoverholdelse og omgørelsesprocenten

Det er vigtigt at bemærke, at der har været en nedgang i antallet af sager, som borgerne klager over i den periode vi ser på. Vi afgrænser os i dette studie fra at se på denne udvikling, som er væsentlig, men er et selvstændigt forskningsspørgsmål i sig selv.

I følgende afsnit diskuterer vi, hvorvidt omgørelsesprocenterne er et godt mål for fejl i afgørelserne og problemer med retssikkerheden.

Hvad er omgørelsesprocenten udtryk for?

Ankestyrelsens omgørelsesprocent er andelen af de kommunale afgørelser på social- og beskæftigelsesområdet, som enten bliver hjemsendt til fornyet behandling eller ændret af Ankestyrelsen efter klage fra en borger. Når en borger får afslag på en ansøgning om ydelser eller hjælp, kan vedkommende appellere afgørelsen til kommunen, som har pligt til at genvurdere sagen. Hvis kommunen fastholder afslaget, sendes sagen videre til Ankestyrelsen. Omgørelsesprocenten omfatter både sager, hvor Ankestyrelsen f.eks. vurderer, at sagen ikke er tilstrækkeligt oplyst eller utilstrækkelig begrundet og hjemsender den til kommunen med instruks om genoptagelse, og sager, hvor Ankestyrelsen direkte ændrer kommunens afgørelse. Procenten giver således en

indikation på omfanget af fejl i form af brud på love og regler i kommunernes sagsbehandling.

Ankestyrelsens omgørelsesprocent er andelen af de kommunale afgørelser på social- og beskæftigelsesområdet, som enten bliver hjemsendt til fornyet behandling eller ændret af Ankestyrelsen efter klage fra en borger

Kommunernes Landsforening, og andre, har dog anført, at det er problematisk at konkludere på basis af omgørelsesprocenterne, at der er generelle udfordringer med retssikkerheden af den kommunale sagsbehandling (KL, 2022). Procentandelene dækker nemlig kun over de sager, som borgerne klager over. Da man kan antage, at folk ikke klager over positive afgørelser, er det altså kun en indikator på fejl i negative afgørelser (f.eks. afslag på støtte). De omkring 20.000 sager på social og beskæftigelsesområdet, som borgerne klager over hvert år, udgør således kun en delmængde af det totale antal afgørelser, som kommunerne foretager årligt (se Ankestyrelsens talportal). Dette antal kender vi ikke, og derfor kan vi ikke sige noget om andel af alle afgørelser, hvor der findes brud på love og regler. Det bør dog bemærkes, at Ankestyrelsen har foretaget en række stikprøveundersøgelser af *alle* sagsafgørelser på udvalgte områder, hvor de har fundet problemer med fejl og mangler i et omfang tilsvarende de sager, der påklages. Med andre ord er omgørelsesprocenten i disse stikprøver ikke markant lavere, som man ville forvente, den ville være, hvis andelen af fejl kun vedrører andel fejl i de klagede sager (se f.eks. Ankestyrelsen, 2025, 2022, 2019; KL, 2024; Eirikson og Norland, 2020). På den baggrund argumenterer forfatterne bag Justitias rapport om reglerne på det sociale område, at ”resultatet af Ankestyrelsens klagesagsbehandling [kan anvendes] som en væsentlig indikator på retssikkerhedsniveauet hos kommunerne” (ibid.: 14). Det er dog væsentligt at påpege, at der er for få af disse stikprøveundersøgelser til, at vi kan udlede noget sikkert om det totale omfang af fejl i den kommunale sagsbehandling på den baggrund.

Vi afgrænser os i den følgende analyser til at bruge omgørelsesprocenten som indikator for *forskelle* i fejl i sagsbehandlingen mellem og i kommunerne over tid. Hvis tilbøjeligheden til at klage over afgørelser var konstant i alle kommuner, så ville der ikke være nogle metodiske problemer ved at bruge omgørelsesprocenten direkte som mål for forskelle i retssikkerheden mellem kommunerne. Det kan vi, som nævnt, ikke antage. Af rent matematiske årsager, så vil det desuden forholde sig således at i kommuner, hvor flere borgere klager, så vil omgørelsesprocenten – ceteris paribus – være lavere. Det er således vigtigt at kontrollere for forskelle i tilbøjeligheden til at klage over afgørelser. I afsnittet om data og analysemodeller uddyber vi, hvordan denne kontrol gennemføres i praksis.

Vi kan således ikke sige noget håndfast om det samlede omfang af fejl i dette studie, men ved at kontrollere for forhold, som kan påvirke forskelle i andel personer, som klager over afgørelser i kommunerne, kan vi bruge omgørelsesprocenten som indikator på forskelle i retssikkerheden mellem kommuner og indenfor kommuner over tid.

Statens styring af kommunernes økonomi

Økonomien spiller en væsentlig rolle i kommunernes forvaltning af velfærdsområdet. Spørgsmålet er, hvordan statens styring af kommunernes økonomi kan påvirke fejl i kommunale afgørelser. Siden indførelsen af den skærpede sanktionslovgivning i 2011 og budgetloven i 2014 har kommunerne været underlagt stramme krav om økonomistyring, hvor overskridelser kan udløse betydelige sanktioner fra staten (Houlberg og Hvidman, 2024). Disse sanktioner indebærer reduktioner i kommunernes bloktilskud, hvilket skaber et stærkt incitament til budgetoverholdelse (Bæk, Andersen og Krahn, 2016).

Kommunernes mulighed for at hæve skatter til at dække udgifter er desuden blevet begrænset, hvilket yderligere forstærker presset på en stram økonomistyring (Blom-Hansen et al., 2012). Mens det tidligere var almindeligt, at kommunerne overskred deres budgetter, har dette ikke været tilfældet siden budgetlovens ikrafttræden (Finansministeriet, 2022). Budgetloven har skabt stærke incitamenter for lokale myndigheder til at kontrollere omkostningerne. Efter budgetloven handler udgiftspolitik ikke så meget om at prioritere, hvor mange penge der skal bruges, men primært om at prioritere, hvordan pengene fordeles mellem forskellige serviceområder. Det har i særlig grad påvirket kommunernes muligheder for at prioritere på tværs af områder, hvor effekterne i form af forbedret budgetoverholdelse særligt har ramt områder som dagtilbuds- og folkeskoleområdet samt det specialiserede socialområde (se Houlberg og Hvidman, 2024). Særligt socialområdet har desuden oplevet en voldsom udgiftsstigning fra 57,7 til 62,9 milliarder kroner i perioden 2018-2023 (KL, 2025), hvilket som følge af den økonomiske styring medfører et behov for svære prioriteringer, som potentielt kan øge presset på kvaliteten af sagsbehandlingen.

I artiklen argumenterer vi for, at stærke incitamenter til budgetoverholdelse kan påvirke omgørelsesprocenten. Det skyldes, at når Ankestyrelsen omgør en kommunal afgørelse, skal kommunen først levere eller udbetale ydelsen fra det tidspunkt, Ankestyrelsen træffer sin beslutning, og ikke fra tidspunktet for kommunens oprindelige afgørelse. Denne tidsforskydning kan være betydelig, da der ofte går mange måneder, før en sag er endeligt afgjort. I denne periode kan kommunen opnå økonomiske besparelser ved at afvise ansøgninger – også selvom de er berettigede. Kun borgere, der selv har lagt penge ud, kan kræve kompensation for perioden, hvilket for de fleste ikke er tilfældet. Samtidig er det langt fra sikkert, at alle borgere klager over ukorrekte

afgørelser, hvorved ukorrekte afgørelser vil stå ved magt og spare kommunen for udgifter (Justitia, 2022: 25-6).

De vigtigste konsekvenser for en kommune ved fejl i sagsbehandlingen er omkostningerne forbundet med at genbehandle sagerne. Disse forhold kan således give kommunerne et økonomisk incitament til at træffe afgørelser, der reducerer kortsigtede udgifter, selvom dette indebærer en risiko for fejl i afgørelser

Ankestyrelsen har en række muligheder for at reagere på systematiske problemer med brud på love og regler i afgørelser på social- og beskæftigelsesområdet, herunder særligt tilsyn og principmeddelelser. Ankestyrelsens mulighed for at sanktionere kommuner er dog begrænset og bruges sjældent. De vigtigste konsekvenser for en kommune ved fejl i sagsbehandlingen er omkostningerne forbundet med at genbehandle sagerne. Disse forhold kan således give kommunerne et økonomisk incitament til at træffe afgørelser, der reducerer kortsigtede udgifter, selvom dette indebærer en risiko for fejl i afgørelser. Det rejser spørgsmål om, hvorvidt den statslige styring af kommunernes økonomi har utilsigtede konsekvenser for borgernes retssikkerhed.

Årsager til kommunale forskelle i omgørelsesprocenten

I dette afsnit præsenterer vi, hvordan vi forventer, at budgetoverholdelse kan øve indflydelse på omgørelsesprocenten i kommunerne, samt hvilke forhold vi mener er væsentlige at kontrollere for.

Vi anvender budgetoverholdelse som indikator på den statslige styring af kommunernes økonomi som følge af den ovenfor beskrevne sanktionsmekanisme i budgetloven. Vi forventer, at jo mere en kommune overskrider sit servicebudget, eller jo tættere den er på at overskride det, jo stærkere pres vil der være på at afvise retsmæssige krav fra borgerne, hvilket medfører en højere omgørelsesprocent. Vi ser kun på statistiske sammenhænge og har ikke mulighed for at undersøge de bagvedliggende mekanismer her, men det kunne tænkes at kommunale chefer i et forsøg på at overholde budgetterne signalerer til administrationen, at den skal være tilbageholdende med at tilkende ydelser og service. Det kan også være mere indirekte igennem visitationsudvalg, der spiller en central rolle i afgørelsen af fagligt komplicerede og dyre sager (f.eks. Fredriksen, 2024).

Vores analyse er baseret på perioden efter budgetlovens indførelse, og vi kan således ikke undersøge den direkte effekt af budgetlovens indførelse.

Der er flere andre faktorer, som er væsentlige at kontrollere for i analysen. For det første kan det være, at kommuner, der som følge af borgersammensætning

og andre grundvilkår oplever et højere strukturelt økonomisk pres, i højere grad end andre kommuner afviser borgernes retsmæssige krav for at spare penge. Det kan således forventes, at økonomisk pressede kommuner har højere omgørelsesprocenter end kommuner med større økonomisk råderum.

For det andet kan kommunernes egen prioritering af deres ressourcer på tværs af områder have betydning. Jo mere en kommune bruger per borger på det sociale område, jo lavere forventer vi også, at tendensen er til at afvise retmæssige ansøgninger til støtte, og jo lavere vil omgørelsesprocenten også være.

Naturligvis er der andre faktorer end økonomiske, som kan have betydning for omgørelsesprocenten. Vi ved fra andre studier, at politiske interesser, administrative kompetencer og arbejdsgange, kultur og holdninger blandt sagsbehandlerne samt arbejdspress og efterspørgsel på service og ydelser kan have betydning for kvaliteten og lovligheden af sagsbehandlingen (se f.eks. Bell og Meyer, 2024; Christensen et al., 2020; Pedersen et al., 2018; Hunter et al., 2016; Soss et al., 2011).

Vi tager for det første højde for kommunestørrelse, fordi større kommuner typisk tillader en højere grad af specialisering blandt medarbejderne. De opbygger kompetencer og erfaring til at håndtere lovgivningen i sagsbehandlingen, hvilket det kræver at anvende lovgivningen korrekt (Eirikson og Nordland, 2020). Større kommuner gør også i højere grad brug af vejledninger og procedurer, som kan have betydning for afgørelsernes kvalitet (f.eks. Glock og Broens, 2013). For det andet kontrollerer vi for kommunens socioøkonomiske karakteristika, såsom uddannelsesniveau og arbejdsløshed. Disse karakteristika påvirker, hvor store krav borgerne stiller til service og ydelser og dermed også det antal sager, kommunen skal behandle. Samtidig kan det også påvirke hvor tilbøjelige borgerne er til at klage over afgørelser. For det tredje kan pres på administrationen i kommunerne være en væsentlig faktor. Når arbejdspresset er højt, kan det påvirke kvaliteten af sagsbehandlingen negativt. Det findes ingen direkte mål for arbejdspress, så i stedet inkluderer vi fravær blandt medarbejderne i administrationen som mål for sagsbehandleres arbejdsvilkår, som f.eks. arbejdspress. Vi forventer, at højere fravær kan lede til højere omgørelsesprocenter. For det fjerde tager vi højde for partipolitisk ideologi. Selvom det spiller en mindre rolle i prioriteter på lokalt niveau sammenlignet med nationalt niveau i Danmark, så er velfærd et centralt emne i den gennemgående venstre-højre-skillevinkel også i lokal politik. Her repræsenterer venstrefløjen traditionel støtte til stærkere omfordeling og mere generøse velfærdspolitikker. Det politiske flertals orientering kan påvirke administrationen, der behandler borgernes krav om hjælp, tjenester og ydelser.

Operationalisering af årsager til forskelle i omgørelsesprocenten

Den afhængige variabel: Omgørelsesprocenten

Vi måler forskellen på andel afgørelser med brud på love og regler på social- og beskæftigelsesområdet ved at bruge den årlige omgørelsesprocent for kommunerne i Ankestyrelsen. Vi bruger data for 2014-2022, som offentliggøres kvartalsvis af Ankenævnet (Ankestyrelsens talportal). For at tage højde for tidsforskydning i behandling af sagerne i Ankestyrelsen, som vedrører afgørelser i kommunen et givent år, bruger vi det års omgørelsesprocent for 2.-4. kvartal + 1. kvartal i det efterfølgende år. Vi ekskluderer kommuner for de år, hvor andelen af omgjorte sager er baseret på 20 eller færre sager. Det ekskluderer i alt 38 cases fra analysen. Da procentandelene her er baseret på få sager, er der større tendens til ekstreme værdier og store udsving fra år til år.

Som tidligere nævnt, må vi kontrollere for forskelle i tilbøjeligheden til at klage på tværs af kommunerne. Det gør vi på to måder. For det første kontrollerer vi for kommunens socioøkonomiske karakteristika (se ovenfor). For det andet, så estimerer vi en statistisk model (Fixed Effects Regression), som kun tager højde for variation *indenfor* hver kommune over tid. Der kan være forskelle imellem kommuner på, hvor sandsynligt det er, at borgerne klager over afgørelser. Det kan f.eks. skyldes forskelle i ”klagekultur” eller institutionelle forhold i kommunerne. Vi antager således, at sandsynligheden for, at borgere klager over afgørelser, er relativt konstant i de enkelte kommuner, men tager dog også i den model højde for ændringer over tid i socioøkonomiske karakteristika.

Uafhængige variable

Budgetoverholdelse. Vi bruger de årlige kommunale budgetter og regnskabstal fra Danmarks Statistik og VIVE ECO-nøgletal til at konstruere budgetoverskridelser året før og indeværende år. Budgetoverskridelser er forskellen mellem de budgetterede serviceudgifter for kommunen og årsregnskabet. Serviceudgifterne dækker et bredere område end de afgørelser på social- og beskæftigelsesområdet, som er omfattet af omgørelsesprocenten. Dette indbefatter f.eks. også undervisning-, kultur- og sundhedsområdet, hvor afgørelser ikke er omfattet af omgørelsesprocenten. Vi har valgt at tage udgangspunkt i budgetoverholdelsen af de samlede serviceudgifter fremfor udelukkende udgifter på social- og beskæftigelsesområdet, da sanktionsmekanismen i budgetloven vedrører de samlede serviceudgifter og ikke kun udgifter på social- og beskæftigelsesområdet.

Vi inkluderer en lagget variabel for at undersøge om budgetoverskridelser ét år har indflydelse på kommunale afgørelser året efter. Vi inkluderer også budgetoverskridelser i indeværende år for at undersøge de dynamiske effekter i forhold til budgettet.

Sociale udgifter per indbygger. Vi bruger også ovenstående kilder for at lave indikatorer for sociale udgifter per indbygger per år. Udgifterne dækker hovedkonto 5 i det kommunale budget- og regnskabssystem, hvilke omhandler udgifter til social- og beskæftigelsesområdet.

Ressourcepres. Vi anvender VIVEs ressourcepres indeks som mål for strukturelt økonomisk pres på kommunerne. Det måler hvor stort økonomisk pres de kommunale økonomiske grundvilkår – efter udligning – lægger på kommunens økonomi. Højere scorer på ressourcepres indeks er udtryk for et højere strukturelt økonomisk pres.

Andre variable. Vi bruger log af *indbyggertallet* som indikator for kommune-størrelse (De Kommunale Nøgletal). Vi bruger *socioøkonomisk indeks* fra De Kommunale Nøgletal som indikator kommunens socioøkonomiske karakteristika. Indekset er en sammenvejning af en række indikatorer for kommunernes udgiftsbehov primært som følge af karakteristika ved kommunens befolkningssammensætning, såsom uddannelse og beskæftigelse. Højere score på indeks betyder et højere udgiftsbehov og deraf en mere udgiftsdrivende befolkningssammensætning. Vi har kodet en politisk variabel med (*borgmester* er venstre/højre) på basis af Kjær og Opstrup (2018) og De Kommunale Nøgletal. Endelig viser *fravær* det gennemsnitlige antal dage per medarbejder (fuldtid), der er fraværende, per år. Den er baseret på tal fra Kommunernes og Regionernes Løndatakontor (KRL).

Tabel 1: Beskrivelse af variable i analysen

Variable	Antal	Min.	Max.	Gennemsnit	Standardafvigelse
Omgørelsesprocent, minimum 20 afgørelser per år	844	16,32	57,62	30,23	5,83
Indbyggertal i alt	844	3345	644431	61196,32	71979,59
Socioøkonomisk indeks	844	0,51	1,86	0,99	0,22
Ressourcepres indeks	844	81,22	112,05	100,67	4,71
Borgerlig borgmester (dummy)	844	0,00	1,00	0,56	-
Sociale udgifter (hovedkonto 5), per indbygger, PL-23	844	26991,98	57669,84	37757,79	4725,28
Budgetoverskridelser forrige år (hovedkonto 5), per indbygger, PL-23	844	-3448,95	4913,11	125,68	1022,73
Budgetoverskridelser indværende år (hovedkonto 5), per indbygger, PL-23	844	-3448,95	4913,11	177,50	1003,52
Fravær per helårsansat i kalenderdage	844	11,48	27,97	16,56	2,21

Budgetoverskridelser påvirker fejl i sagsbehandlingen

Resultatet af analyserne vises i tabel 2. Tabellen viser de to forskellige typer regressioner. Den første model, Pooled Regression (PR), viser korrelationer mellem de uafhængige variable og den afhængige på tværs af kommuner og over tid. Her kan vi se, om stabile (f.eks. kommunestørrelse) og dynamiske forskelle (budgetoverskridelser per år), både mellem og indenfor kommunerne, over tid har betydning for omgørelsesprocenten. Den anden analyse, Fixed Effects Regression (FE), viser kun korrelation mellem faktorer, som varierer *indenfor* hver kommune over tid. Denne model har således stærkere kontrol i forhold til eventuelle confounders, dvs. skjulte variable, som der ikke er taget højde for i modellen, men som kunne tænkes at påvirke omgørelsesprocenterne. Det kunne, som nævnt, være stabile forskelle i klagekultur mellem kommunerne, men også forhold som medarbejderkultur og kompetencer i administrationen. Stabile forskelle mellem kommunerne øger chancerne for tilfældige sammenhænge (spuriøsitet) i en PR-model, mens en FE-model kontrollerer effektivt for dette. Da der ikke er nogen grund til at antage, at ændringer i indbyggertallet over tid indenfor kommunerne har betydning, har vi ikke denne variabel med i sidstnævnte analyse. Vi har tjekket modellen for multikollinearitet, men fandt ingen problemer.

Tabel 2: Regressionsanalyse af forskelle i kommunale omgørelsesprocenter

Afhængig variabel:	Andel afgørelser med brud på love og regler (Omgørelsesprocent i Ankestyrelsen for kommuner, hvis n>20)	
Model forklarer:	Variation indenfor kommuner over tid og mellem kommuner	Variation indenfor kommuner over tid
Uafhængig variabel	Pooled Regression	Fixed Effects Regression
Indbygger (log)	-2.036*** (0.000)	
Socioøkonomisk Index	5.075* (0.016)	14.884* (0.011)
Ressourcepres Index	-0.125* (0.014)	-0.165 (0.269)
Borgerlig borgmester (dummy)	0.071 (0.894)	-0.567 (0.453)
Sociale udgifter pc	-0.270** (0.008)	-0.402* (0.030)
Budgetoverskridelse Forrige år	2.037*** (0.000)	2.317*** (0.000)

Budgetoverskridelse	-0.913**	-0.494
Indeværende år	(0.004)	(0.102)
Fravær	0.416***	0.336**
	(0.001)	(0.005)
Konstant	63.557***	42.710*
	(0.000)	(0.014)
N	844	844
R2	0.156	0.120
p		
N cluster	0.000	0.000

p-værdier i parentes + $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Hvad viser analyserne så om betydningen af økonomiske faktorer? Vi ville først gerne undersøge, om incitamenter til at overholde budgetterne har betydning. På dette punkt viser analyserne en stærk sammenhæng. Det er *budgetoverskridelser* året før, der er mest markant og positivt associeret med omgørelsesprocenterne i begge modeller. Budgetoverskridelser i indeværende år er svagere, men negativt associeret med omgørelsesprocenterne, selvom den kun er signifikant i PR-modellen. FE-modellen viser ændringer i budgetoverskridelser i forhold til gennemsnittet for den enkelte kommuner, snarere budgetoverskridelser i absolutte tal som i PR-modellen.

Lidt overraskende viser analyserne også, at ressourcepres i kommunerne ikke synes at have betydning for omgørelsesprocenterne. I den første model er ressourcepres i kommunerne negativt, men signifikant, associeret med omgørelsesprocenterne, mens der ikke er nogen sammenhæng i FE-modellen. I forhold til kommunernes prioritering af udgifter til social- og beskæftigelsesområdet er der en negativ signifikant sammenhæng i begge modeller. Sammenhængen er dog stærkere i modellen, hvor vi ser på ændringer over tid i kommunerne.

I forhold til kontrolvariablene kan vi se, at kommunestørrelse er negativt korreleret med omgørelsesprocenter i den første model. Den socioøkonomiske variabel er i begge modeller signifikant positivt korreleret med omgørelsesprocenterne. Ændringer i denne over tid i andelen af borgere med behov for hjælp og ydelser fra kommunen viser dog en stærkere sammenhæng med omgørelsesprocenten. Fravær blandt medarbejdere i kommunen er, som forventet, korreleret med højere omgørelsesprocenter i begge modeller. Endelig synes politik ikke at spille en rolle.

Budgetoverholdelse og fejl i sagsbehandlingen – implikationer og perspektiver

Analyserne viser en interessant dynamik i, hvordan økonomiske hensyn påvirker fejl i afgørelserne. Overordnet indikerer resultaterne, at budgetoverholdelse spiller en væsentlig rolle for forskelle i omgørelsesprocenterne både mellem kommuner og indenfor kommunerne over tid. Omvendt ser det ikke ud til, at kommunernes strukturelle økonomiske vilkår spiller en rolle for omgørelsesprocenten. Der er dog også klare indikationer på, at den kommunale prioritering af udgifter har betydning. Således er ændringer i udgifter afsat til social- og beskæftigelsesområdet per indbygger associeret med omgørelsesprocenterne. Når kommunerne allokerer flere penge til området fra et år til det næste, så er der en tendens til at omgørelsesprocenten falder.

Overordnet indikerer resultaterne, at budgetoverholdelse spiller en væsentlig rolle for forskelle i omgørelsesprocenterne både mellem kommuner og indenfor kommunerne over tid. Omvendt ser det ikke ud til, at kommunernes strukturelle økonomiske vilkår spiller en rolle for omgørelsesprocenten

Budgetoverholdelse ser dog ud til at være en meget væsentlig faktor. Kommuner, der har haft budgetoverskridelser året før, har en markant højere omgørelsesprocent. Budgetoverskridelser i indeværende år er noget svagere associeret med omgørelsesprocenterne. Dette billede viser sig, både når vi sammenligner kommunerne på tværs og over tid, og kun indenfor kommunerne over tid. Vi tolker denne modsatrettede dynamik således, at kommuner, der tillader budgetoverskridelser for at imødekomme krav fra borgerne i indeværende budgetår, strammer stærkt op på den økonomiske styring året efter, hvilket øger de kommunale omgørelsesprocenter. Andre forhold relateret til kommunernes størrelse og administration spiller også en rolle og kan påvirke borgernes retssikkerhed.

Det vigtigste resultat af analysen er således at vise den markante rolle, budgetoverholdelse spiller. Statens økonomiske styring af kommunerne giver, som sagt, stærke incitamenter til overholdelse af budgetterne. Da vi kun ser på perioden efter budgetlovens vedtagelse, kan ikke se direkte af analysen, hvilken rolle budgetloven har spillet. Vi kan konstatere, at budgetoverholdelse synes at være en drivkraft bag forskelle i omgørelsesprocenterne mellem og indenfor kommunerne over tid. Statens økonomiske styring af kommunerne kan derfor have utilsigtede effekter på fejl i afgørelser på social- og beskæftigelsesområdet.

Resultater i forhold til eksisterende litteratur

Vores studie er den første systematiske undersøgelse af, hvordan budgetoverholdelse påvirker retssikkerheden i kommunerne i Danmark. Vores fund understøttes af tidligere indsigter fra organisationer og tænketanke, der har påpeget, at økonomiske hensyn kan skabe udfordringer for borgernes retssikkerhed (f.eks. DH, 2022; Justitia, 2020). Tilsvarende har jurister identificeret økonomiske hensyn som årsag til ulovlige afgørelser i kommunerne (Henrichsen, 2019; Pramming, 2023).

Vores resultater harmonerer også med kvalitative undersøgelser på området. For eksempel viser Bjørn (2020), hvordan kommunale ledere og medarbejdere på børneområdet oplever konflikten mellem statens økonomiske styring af kommunernes økonomi og juridiske krav. En kommunaldirektør beskriver de økonomiske udfordringer således: "Vi sidder jo både med det faglige ansvar og det økonomiske ansvar. De [Ankestyrelsen] sidder kun med det faglige juridiske ansvar" (kommunaldirektør, 2016; Bjørn, 2020: 133). En anden fagchef udtaler: "Jeg kan ikke indfri både Socialministeriets og Finansministeriets krav. Det magter jeg ikke" (fagchef, 2017; Bjørn, 2020: 139). Disse udsagn illustrerer det krydspres mellem jura og styring af økonomien, som ledere og sagsbehandlere oplever i deres arbejde.

Medarbejdere i frontlinjen har også rapporteret om lignende problematikker. Sagsbehandlere og borgerrådgivere beskriver, hvordan økonomiske hensyn spiller en afgørende rolle for beslutninger i kommunale udvalg, ofte på bekostning af faglige og juridiske kriterier (Ankestyrelsen, 2023, 2024; Fredriksen, 2024). Disse kvalitative indsigter bekræfter vores fund og bidrager til at tegne et billede af, hvordan den stramme økonomistyring påvirker sagsbehandlingens kvalitet og borgernes retssikkerhed.

Udfordrer fejl i sagsbehandlingen borgernes retssikkerhed?

Vi har ovenfor haft en grundig diskussion af, hvad omgørelsesprocenten er udtryk for, og hvordan den kan bruges som indikator for retssikkerheden. Det er dog vigtigt at vende tilbage til spørgsmålet om, hvad den viser. Ankestyrelsens analyse af omgørelser i 2023 viser, at de to hyppigste årsager til omgørelse er "oplysningsgrundlag/begrundelse," som blev registreret i 74 pct. af de omgjorte sager, og "retsanvendelse," der var en årsag i 33 pct. af sagerne (Ankestyrelsen, 2024). Omgørelser, der skyldes manglende oplysningsgrundlag eller begrundelser, betyder ikke nødvendigvis, at kommunernes afgørelser i deres endelige resultat er forkerte. I nogle tilfælde kan den nye afgørelse efter hjemvisning eller ændring ende med samme udfald for borgeren. Det er dog vigtigt at understrege, at en mangelfuld dokumentation eller begrundelse i sig selv udgør en udfordring for retssikkerheden, fordi det skaber usikkerhed for borgerne og underminerer gennemsigtigheden i sagsbehandlingen. Samtidig er fejl i retsanvendelsen som udgangspunkt mere direkte problematiske for retssikkerheden, da dette kan skyldes forkert fortolkning eller anvendelse af lovgivningen.

Plads til økonomiske hensyn i afgørelser?

Kommunerne står over for den komplekse opgave at balancere mangeartede interesser og krav i deres forvaltning. Det lokale selvstyre giver dem et betydeligt råderum til at prioritere opgaver og organisere sig forskelligt. Variation i administration af velfærd er på mange måder en styrke, der tillader kommunerne at tilpasse deres indsatser til lokale behov. Samtidig rejser det spørgsmål om, hvorvidt økonomiske hensyn kan eller bør indgå som en faktor i kommunernes afgørelser. Økonomien er ikke fuldstændig fraværende i forvaltningen, da kommunerne har ret til at fastsætte "servicestandarder" for de ydelser, de tilbyder borgerne. Dette betyder, at de kan levere ydelser af højere eller lavere kvalitet afhængigt af lokale prioriteringer og økonomiske ressourcer. Dog gælder det, at afgørelser om borgernes individuelle berettigelse til hjælp eller tjenester ikke må påvirkes af kommunens økonomiske situation (Henrichsen, 2019; KL, 2024). Senest har ekspertudvalget på det sociale område foreslået en ændring af serviceloven, der understøtter at kommunerne i højere grad kan inddrage økonomiske hensyn i valg af tilbud og indsatser på det sociale område. Anbefalingen har til formål at tydeliggøre, at økonomi er et legitimt hensyn, og adresserer således udfordringer med at balancere juridiske og økonomiske hensyn i den kommunale sagsbehandling (Social-, Bolig- og Ældreministeriet, 2024).

Presset for at kombinere juridiske og økonomiske hensyn skaber en kompleks balancegang for kommunerne, som ofte må jonglere med modsatrettede krav og prioriteter (Beck Jørgensen og Vrangbæk, 2011; de Graaf og Paanakker, 2015). Hvis økonomiske hensyn overstiger juridiske normer, kan det føre til brud på retssikkerheden og etablere farlige præcedens, hvor bureaukratisk kultur vægter lydighed over for ledelsen højere end overholdelse af normer og lovgivning (Ashforth og Anand, 2003; Bischoff, 2022).

Behov for øgede incitamenter til korrekte afgørelser i statslig styring?

Vores resultater rejser spørgsmålet om, hvorvidt der er behov for styrkede incitamenter i den statslige styring, der målrettet fremmer korrekte afgørelser. Stramningen af sanktionslovgivningen i 2011 og indførelsen af budgetloven i 2014 demonstrerer, hvordan kommunerne reagerer på økonomiske styringsincitamenter. Disse tiltag har været en succes i den forstand, at de har reduceret kommunernes budgetoverskridelser og styrket den økonomiske kontrol. Samtidig peger vores resultater på, at dette fokus kan have utilsigtede konsekvenser for borgernes retssikkerhed. Det understreger behovet for at finde en balance i styringen, der både fremmer budgetoverholdelse og sikrer, at borgerne modtager de korrekte afgørelser, de er berettiget til.

Socialministeriet har forsøgt med mere "bløde" styringsredskaber som Danmarkskortet fra 2017, der synliggør forskelle i kommunernes omgørelsesprocenter. Kortet har til formål at give indsigt i kommunernes sagsbehandlingskvalitet og lægge pres på kommunalbestyrelserne for at forbedre praksis. Kommunalbestyrelserne blev forpligtet til at drøfte tallene og vurdere behovet for handling. Det er uklart, om tiltaget har haft indflydelse på praksis i kom-

munerne, og det rejser spørgsmål om, hvorvidt ”soft law”-tiltag som dette er tilstrækkelige til at fremme korrekte afgørelser.

Vores analyse peger på, at kommunerne reagerer stærkt på statens økonomiske sanktionsmekanisme. Dette kunne indikere et behov for en modvægt i styringen, der belønner korrekt sagsbehandling og fremmer retssikkerheden. Som Justitia anfører, udfordrer det borgernes retssikkerhed, at ”det i nogle tilfælde kan betale sig for kommunerne at ignorere Ankestyrelsens afgørelser” (Justitia, 2021: 33). Justitia har således foreslået en godtgørelsesordning, der kompenserer borgere, der har modtaget forkerte afgørelser (ibid.: 33). Incitamenter kunne også være koblet til bedre vejledning, øget opfølgning fra Ankestyrelsen eller anvendelse af sanktioner ved gentagne systematiske fejl.

Vores analyse peger på, at kommunerne reagerer stærkt på statens økonomiske sanktionsmekanisme. Dette kunne indikere et behov for en modvægt i styringen, der belønner korrekt sagsbehandling og fremmer retssikkerheden

Behov for yderligere forskning i legalitet i offentlig forvaltning

Vores studie understreger behovet for mere forskning i offentlig forvaltning, der specifikt fokuserer på fejl og legalitet i sagsbehandlingen. Vores analyse peger på, at den statslige økonomiske styring af kommunerne kan påvirke retssikkerheden. Samtidig understreger studiet behovet for mere dybdegående forskning på dette område. Vores studie dækker udelukkende perioden efter indførelsen af den skærpede sanktionslovgivning og budgetloven, hvilket betyder, at vi ikke kan vurdere, om de strammere krav til økonomistyring har haft en direkte effekt på retssikkerheden over tid.

Udover den statslige økonomiske styring er der mange andre faktorer, der kan påvirke fejl i sagsbehandlingen, som vi kun delvist har kunnet tage højde for, såsom lovgivningens rolle, administrative ressourcer og kompetencer, organisatoriske kulturer, politiske prioriteringer og lokale arbejdsgange. Det er også vigtigt at forstå effekten af rådgivning og opkvalificerende tiltag rettet mod kommunerne.

Spørgsmålet om, hvorfor nogle borgere klager over afgørelser, mens andre ikke gør, er ligeledes centralt, ligesom udviklingen i antal klager er det. Hvis sårbare borgere undlader at klage, kan problemer med fejl i afgørelser føre til øget ulighed i adgangen til velfærdsydelser. Endvidere er sagsbehandlingernes individuelle ressourcer og organisatoriske faktorer afgørende for kvaliteten af sagsbehandlingen. Forskning bør derfor også dykke ned i disse mekanismer.

Som vi fremhæver i dette studie, er den offentlige forvaltnings legitimitet afhængig af, at de love, som folkevalgte flertal vedtager, også kan implementeres korrekt i praksis. Hvis borgernes rettigheder ikke kan opfyldes, udfordrer det

ikke blot retssikkerheden, men også tilliden til det demokratiske system. Derfor er det afgørende med forskning i offentlig forvaltning, der kan afdække de mekanismer, der skaber forskelle i kvaliteten og lovligheden af kommunernes sagsbehandling.

Budgetoverholdelse og retssikkerhed – hvad har vi lært?

Artiklen har undersøgt sammenhængen mellem overholdelse af de kommunale budgetter og forskelle i andel fejl i kommunernes afgørelser på social- og beskæftigelsesområdet. Vores resultater viser, at budgetoverskridelser året før er stærkt forbundet med højere omgørelsesprocenter. Det peger på at statens økonomiske styring af kommunerne kan have indflydelse på kvaliteten af kommunernes sagsbehandling. Samtidig viser analysen, at kommunernes prioritering af udgifter på social- og beskæftigelsesområdet også har betydning; når der allokeres flere ressourcer til området ses faldende omgørelsesprocent.

Vores artikel anvender omgørelsesprocenten som en indikator for fejl i sagsbehandlingen og belyser potentielle systematiske udfordringer på tværs af kommuner. Resultaterne understøttes af tidligere betragtninger fra organisationer og civile aktører og kvalitative undersøgelser, der viser, hvordan økonomiske hensyn kan skabe udfordringer for retssikkerheden.

På trods af væsentlige indikationer på sammenhængen mellem statsligt økonomisk styring og fejl i sagsbehandlingen er der behov for yderligere forskning. Vores analyse dækker kun perioden efter indførelsen af skærpede krav til budgetoverholdelse og kan derfor ikke vise direkte, om de skærpede krav påvirker de kommunale omgørelser. Endvidere bør fremtidig forskning dykke ned i andre faktorer som lovgivningens kompleksitet, sagsbehandlingernes ressourcer og organisatoriske rammer, der kan påvirke fejl i sagsbehandlingen.

Artiklen fremhæver, hvordan den statslige økonomisk styring utilsigtet kan påvirke retssikkerheden i kommunerne, og rejser vigtige spørgsmål om, hvordan styringen af kommunerne kan balanceres for både at sikre budgetoverholdelse og korrekte afgørelser.

Referencer

- Ankestyrelsen (2025), *Ankestyrelsens talportal*, <https://ast.dk/tal-og-statistik-app/>
- Ankestyrelsen (2024), *Ankestyrelsens statistik over årsager til omgørelse i 2023*.
- Ankestyrelsen (2023), *Kommunernes arbejde med retssikkerhed på socialområdet*.
- Ankestyrelsen (2022), *Praksisundersøgelse om udmåling af tab af arbejdsfortjeneste*.
- Ankestyrelsen (2019), *Praksisundersøgelse om kontant tilskud til ansættelse af hjælpere og borgerstyret personlig assistance februar 2019*.
- Ashforth, B.E. og V. Anand (2003), "The normalization of corruption in organizations", *Research in Organizational Behavior*, 25: 1-52.

- Bell, E. og K. Meyer (2024), "Does reducing street-level bureaucrats' workload enhance equity in program access? Evidence from burdensome college financial aid programs", *Journal of Public Administration Research and Theory*, 34(1): 16-38.
- Bischoff, C.S. (2022), "Between a rock and a hard place: Balancing the duties of political responsiveness and legality in the civil service", *Public Administration*, 101(4): 1481-1502.
- Bjørn, M.-L. (2020), *Good Will Hunting: Styringsstrategiske modsætninger og ledelsesmæssige udfordringer i arbejdet med børnesager*, afhandlinger fra Ph.d.-skolen for Mennesker og Teknologi, Roskilde Universitet.
- Blom-Hansen, Jens, Marius Ibsen, Thorkil Juul og Poul Erik Mouritzen (2012), *Fra sogn til velfærdsproducent. Kommuniststyret gennem fire årtier*, Syddansk Universitetsforlag.
- Jørgensen, T.B. og K. Vrangbæk (2011), "Value dynamics: Towards a framework for analyzing public value changes", *International Journal of Public Administration*, 34(8): 486-96.
- Bæk, T.A., M.M.Q. Andersen, og S.K.J. Krahn (2016), *Sanktionslovgivningen og kommunernes økonomiske styring*, København: KORA.
- Dalsgaard, C.T., K. Lemvig og B. Panduro (2019), *Det specialiserede voksenområde - Inspiration til den økonomiske styring*, VIVE – Viden til Velfærd Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Danske Handicap Organisationer (2022), *DH's Forslagskatalog: Styrkelse af borgerens retssikkerhed på socialområdet*, 12. maj, Sag 16-2019-00745 – Dok. 577669.
- Danmarks Statistik (2024), "OFF26K: Offentlig forvaltning og service, forbrugsudgift", www.statistikbanken.dk/OFF26K
- De Graaf, G. og H. Paanakker (2015), "Good governance: Performance values and procedural values in conflict", *The American Review of Public Administration*, 45(6): 635-52.
- En Million Stemmer (2021), *Løsningskatalog 2021*, <https://enmillionstemmer.dk/wp-content/uploads/2021/04/Loesningskatalog-enmillionstemmer.pdf>
- Eirikson, B.A. og I. Nordland (2020), *Regelkompleksitet på det socialretlige område*, Justitia – Danmarks uafhængige juridiske tænketank.
- Eirikson, B.A. og M.F. Kristensen (2022), *Retssikkerhed i kommunerne*, Justitia – Danmarks uafhængige juridiske tænketank.
- Finansministeriet (2022), *Erfaringer med budgetloven 2014-2020*, København.
- Fredriksen, L.Ø. (2024), "Hver anden socialrådgiver efterlyser større beslutningskompetence", *Socialrådgiveren*, 03/24, Dansk Socialrådgiverforening, København.
- Glock, C.H. og M. G. Broens (2013), "Size and structure in the purchasing function: Evidence from German municipalities", *Journal of Public Procurement*, 13(1): 1-38.
- Henrichsen, C. (2019), "Velfærdssamfundets krise-kommunerne, den offentlige velfærd og borgernes sikkerhed", *Samfundslederskab i Skandinavien*, 34(2): 101-20.
- Hunter, C., J. Bretherton, S. Halliday og S. Johnsen (2016), "Legal compliance in street-level bureaucracy: A study of UK housing officers", *Law & Policy*, 38(1): 81-95.
- Houlberg, K. og U. Hvidman (2024), "Kommunalpolitisk råderum under budgetloven", *Essay*, Magtudredningen 2.0.
- Institut for Menneskerettigheder (2017), *Retssikkerhed i kommunerne*, Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution.
- Justitia (2022), *Retssikkerhed 2021*, Justitia – Danmarks uafhængige juridiske tænketank.
- Justitia (2021), *Retssikkerhed 2020*, Justitia – Danmarks uafhængige juridiske tænketank.
- Kjær, U. og N. Opstrup (2018), *Danske Borgmestre 1979-2018*, Kommunalpolitiske Studier Nr. 33/201, Syddansk Universitet.
- Kommunernes Landsforening, Børne- og Socialministeriet, Økonomi- og Indenrigsministeriet, Finansministeriet (2017), *Styring af det specialiserede voksenområde – værktøjer og cases*, Kommuneforlaget A/S.
- Kommunernes Landsforening (2022), *Notat: Kommunernes afgørelser på handicapområdet*, Sags ID: SAG-2019-03516 Dok. ID: 3245030.
- Kommunernes Landsforening (2024), *Kommunernes Styringsoverblik*, www.kl.dk/oekonomi-og-administration/oekonomi-og-styring/omstilling-og-udvikling/redskaber-og-vaerktoejer/kommunernes-styringsoverblik
- Kommunernes Landsforening (2025), "Retssikkerhed på social- og beskæftigelsesområdet",
- Kristian Hvolbæk Christensen og Rigmor Lond, *Økonomi & Politik*, 98(1).
- Møller, S. (2020), "Retssikkerhed for udsatte borgere", *Embedsværket* for Advokatsamfundet.
- Pedersen, M.J., J. M. Stritch og F. Thuesen (2018), "Punishment on the frontlines of public service delivery: Client ethnicity and caseworker sanctioning decisions in a Scandinavian welfare state", *Journal of Public Administration Research and Theory*, 28(3): 339-54.
- Pramming, M. (2023), *(U)lige for loven - Advokat på de svages side*, af Birgitte Vestermark og Mads Pramming, Grønning 1, København.
- Witte-Holmberg, R., L. Graff, B. Østergaard Larsen, A. Nørgaard Christensen og K. Rysbjerg Munk (2017), "Ankestyrelsens praksiskoordinerende virksomhed – Evaluerende af kommunernes udbytte af indsatsen", *VIVE – Viden til Velfærd*, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Rigsrevisionen (2022), *Forvaltningen af handicapområdet*, Rigsrevisionens beretning afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger, marts – 13/2021.
- Social og Boligministeriet (2023), *Danmarkskort med kommunale sammenligninger - Social-, Bolig- og Ældreministeriet*, sm.dk.
- Social-, Bolig- og Ældreministeriet (2024), "Ekspertudvalget på Socialområdet. Anbefalinger til en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet", sm.dk.